

COALITIE-PROGRAMMA 2022-2026

VERBINDING EN BALANS

COALITIE-PROGRAMMA 2022-2026

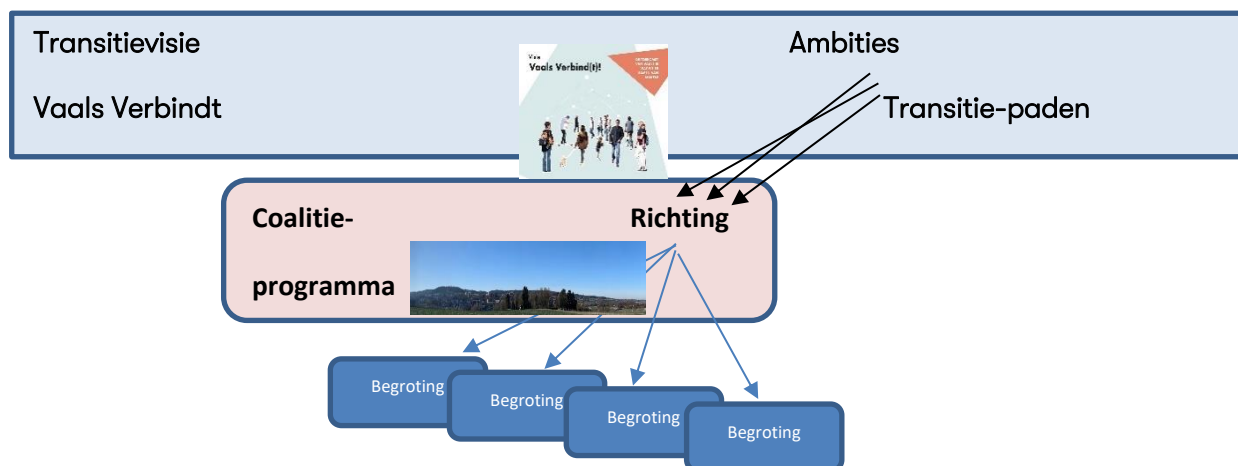
1. Inleiding

Met dit coalitie-programma beoogt de nieuwe coalitie Het Alternatief, CDA en Lokaal! een duidelijke richting uit te stippelen voor het beleid in de komende raadsperiode, de tijdshorizon 2022-2026. Middels deze beleidsrichtingen verwachten we antwoorden te vinden op de vele uitdagingen waar de gemeente Vaals momenteel voor staat. Zover we kunnen, kijken we in de toekomst, maar beseffen dat ontwikkelingen zich in het huidige tijdsgewricht snel opvolgen. Derhalve is dit programma vooral ook een dynamisch document. We sluiten de ogen niet voor nieuwe ontwikkelingen en staan open voor waardevolle ideeën vanuit andere politieke fracties en externe partners, indien deze bijdragen aan de inhoudelijke en financiële kaders die wij voor ogen hebben. En zeker dynamisch omdat we bij de te maken afwegingen en uitvoering de verbinding zoeken met onze inwoners. We constateren dat de huidige samenleving zodanig complex is dat de sociale verbinding soms zoek is. Inwoners zijn minder met elkaar in verbinding, maar ook minder met de gemeente. Het is onze ambitie om die verbinding te versterken. En tevens waar nodig ook de balans te herstellen, want we zien ook dat bepaalde ontwikkelingen het evenwicht verstoren. Derhalve zijn het versterken van de verbinding en het herstellen van de balans onze belangrijkste ambities, zoals uit de titel blijkt.

2. De koers

Het coalitieprogramma vormt een cruciale schakel in de gemeentelijke beleidscyclus. Daar waar de strategische visie (Transitievisie) de ambities weergeeft voor de langere termijn (horizon van 10 jaar of meer), geeft het coalitieprogramma de richting voor het beleid voor de middellange termijn (raadsperiode van 4 jaar). In de jaarlijkse programmabegroting vindt de concretisering van deze beleidsrichtingen plaats naar concrete plannen en benodigde middelen.

2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------

Overkoepelend aan de inhoud hanteren we een koers:

- uitgangspunt voor de komende 10 jaar is een zelfstandige/autonome gemeente Vaals
- de Transitievisie is nadrukkelijk ‘het kompas’ voor ons beleid in de komende periode
- conform deze visie streven we er naar om, binnen de financiële mogelijkheden, de kwaliteit van onze gemeente en gemeenschap op allerlei fronten te verbeteren
- het Cittaslow-concept is de drager van deze kwaliteit en bepalend voor de identiteit van onze gemeente
- conform de visie gaan we op een andere manier werken, met meer ruimte voor initiatief uit de samenleving en meer oog voor maatwerk
- de sociale en fysieke herstructurering van onze samenleving is daarbij de belangrijkste ontwikkelings-opgave voor de komende jaren.

3. De context als uitgangspositie voor de hoofdlijnen van beleid

We hebben het voorrecht om in een van de mooiste stukjes van Nederland te mogen wonen en leven. We leven in een 5-sterrenlandschap met een schitterende natuur. Een omgeving met een rijke cultuurhistorie, met karakteristieke panden en een pluriforme samenleving. Aantrekkelijk voor toerisme en recreatie dat een economisch perspectief biedt. Maar datzelfde toerisme zorgt ook voor bepaalde overlast voor onze lokale samenleving, voor wie wij de eerste overheid zijn.

We mogen zeker ook niet de ogen sluiten voor de sociaal-economische situatie van een deel van onze inwoners, waarbij de problematiek van werkloosheid, armoede, etc. aandacht behoeft. De kwaliteit van leven van al onze inwoners moet omhoog, maar zeker van deze doelgroep. Tegelijkertijd moet voorkomen worden dat de groep niet blijft groeien en dienen we te zorgen voor meer financiële draagkracht, ook in de samenstelling van onze bevolking. Dit sluit aan bij de Transitievisie en de ingezette verbetering van de woningvoorraad, het aantrekken van bewoners in het midden en hogere segment, de gewenste kwaliteitsverbetering van het toerisme. Deze ontwikkeling is een belangrijke leidraad voor onze toekomst.

We verkeren echter momenteel in minder goed vaarwater. De financiële positie is zorgwekkend, de personele bezetting is te krap, de bedrijfsprocessen moeten nodig worden versterkt. We staan ook voor een stijl- en cultuurverandering. We willen meer uitgaan van eigen initiatief vanuit de samenleving. Dat betekent dat we bestuurlijk en ambtelijk het

uitgangspunt moeten gaan hanteren dat we kijken naar mogelijkheden, in plaats van denken in beperkingen. Betrokkenheid, sociale cohesie, actief burgerschap hangen samen met dit ontwikkeltraject. Deze verwachte maatschappelijk ontwikkeling moet kunnen rekenen op een faciliterende rol van de gemeente.

Kortom: de omstandigheden veranderen voortdurend, de druk is groot, het evenwicht is vaak zoek, de uitdagingen zijn groot, de middelen vaak te beperkt. We willen laten zien dat we als gemeente meerwaarde kunnen leveren voor onze inwoners. Meerwaarde in de zin van een betere kwaliteit van leven. Om die meerwaarde te kunnen leveren gaan we werken aan het herstellen van de balans. En dat doen we door gezamenlijk onze kracht te laten zien. Kracht die we kunnen ontwikkelen door in verbinding te zijn met elkaar, verbinding met onze inwoners, verbinding tussen onze inwoners, verbinding met onze partners.

4. De verbindende thema's

Op onze route naar het aanbrengen/herstellen van balans en de versterking van de verbinding met elkaar gaan we op pad via een integrale aanpak. In die integraliteit zien we (mede op grond van de Transitievisie) een veelheid aan verbindende factoren, waarvan we hier de belangrijkste willen noemen.

- A. **Jongeren:** meer evenwicht aanbrengen in de leeftijdsopbouw van onze bevolking; behouden en aantrekken van jongeren; Vaals aantrekkelijker maken voor jongeren en jonge gezinnen.
- B. **Duurzaam kapitaal aantrekken en ontwikkelen:** een kwaliteitsslag in Vaals, zodanig dat alle inwoners(-groepen) daar beter van worden; meer financieel draagkracht nodig, van binnenuit in onze gemeenschap bevorderen, maar ook door duurzaam kapitaal van buitenaf aan te trekken.
- C. **Leren en ontwikkelen:** regelmatig onderzoeken en uitproberen, niet pretenderen de wijsheid in pacht te hebben; ontdekken wat onze omgeving (inwoners, partners etc.) ervaren en denken, hoe we gezamenlijk vooruit komen; een proces van leren en ontwikkelen, van ervaren en bijstellen; ruimte bieden voor ontwikkeling, zeker ook de ontwikkeling van mensen (o.a. in sport en cultuur).
- D. **Cittaslow:** kwaliteit van leven, passend bij onze cultuur, geschiedenis en volksaard; een uiting van een diepgevoelde wens om onze eigenheid, vijfsterrenlandschap en intrinsieke kwaliteit te behouden en ontwikkelen; basisprincipe in al ons beleid en al ons handelen; kwalitatieve impulsen aan onze samenleving.
- E. **Duurzame en groene leefomgeving:** streven naar kwaliteit betekent ook investeren in duurzame ontwikkelingen, in duurzaamheid en in groen, waarbij ook onze lokale agrarische sector een cruciale rol speelt.
- F. **Preventieve aanpak:** investeren aan de voorkant levert meerwaarde op voor onze inwoners; voordelen waarmee erger kan worden voorkomen en duurdere lasten aan de achterkant worden vermeden.

5. Verbinding en balans in het sociale domein

5.1. Ontwikkelingsopgave

De gemeente Vaals heeft een Ontwikkelingsfonds ingesteld, bedoeld om impulsen te geven in het verbeteren van de sociaal-maatschappelijke omstandigheden, zoals de woon- en leefomgeving in onze gemeenschap. Krijtland Wonen heeft de ambitie om dergelijke impulsen te geven met middelen uit hun Leefbaarheidsfonds. Gezamenlijk willen we investeren in een integrale aanpak van een aantal buurten, gericht op versterking van de leefbaarheid en het wonen voor meerdere doelgroepen, in huur en koop. Gericht op het versterken van de eigen regie en eigenaarschap van bewoners, vanuit de overtuiging dat dit leidt tot duurzame verbeteringen. Vanuit onze kennis en ervaringen door aanwezig te zijn in de buurt, door het bieden van (sociale) ondersteuning waar mogelijk, door handhaving waar nodig, door een goed onderhoud van de openbare ruimte. Maar de benodigde interventies willen wij ook ontdekken door de verbinding te leggen met de bewoners. Wij gaan daarbij ook actief op zoek naar andere partners (bijvoorbeeld Provincie, Rijk) die mee willen delen in (financiële) verantwoordelijkheid. De omgeving Aan de Noot is het eerste concrete voorbeeld dat we gaan oppakken in samenwerking met de corporatie.

5.2. WMO-beleid

Het beroep dat onze inwoners moeten doen op ondersteuning vanuit de WMO neemt steeds verder toe, net als de taken en verantwoordelijkheden van gemeenten in deze. Wij denken aan de beweging van 'Beschermd wonen' naar 'Beschermd thuis', vroeg-signalering e.d. Dit geeft druk op budgetten en op ambtelijke capaciteit. Vanuit een bestendige lijn blijven wij ons onverminderd inzetten om onze inwoners zoveel en zolang mogelijk te laten participeren en wonen in hun eigen vertrouwde omgeving. Wij stimuleren de zelfredzaamheid en participatie, waarbij de inwoners het zelf kunnen, samen met hun omgeving. Primair zetten we in op preventie, op het zoveel mogelijk voorkomen van zorg-behoefte en zwaardere trajecten. Daar waar zorg nodig is, faciliteren wij graag. We zoeken daarbij voortdurend naar vernieuwende concepten, zoals wellicht ook nieuwe woonvormen. Verbinding met burgerinitiatieven, Vaals Verbindt, bedrijven, verenigingen etc. is hierbij belangrijk. We stemmen met Krijtland Wonen af hoe we gericht financiële middelen kunnen inzetten bij woningaanpassingen en verhuizingen.

Gezien het belang van mantelzorgers, willen we hen ook in de toekomst blijven ondersteunen en zetten het mantelzorgcompliment voort. Tegelijkertijd zijn we van mening dat een structureel sluitende begroting een voorwaarde is om een goed sociaal beleid te kunnen voeren. Wij willen strakker sturen op het inkoopproces van zorgaanbieders, meer gericht op het behalen van resultaten, de gewenste effecten. Dat is een verkenning welke wij de komende periode willen gaan maken, in verbinding met de partners als ook de cliënten.

5.3. Toegankelijkheid

Wij streven ernaar dat iedereen naar vermogen kan meedoen in onze samenleving. Dat betekent voor ons zelf-/samenredzaamheid stimuleren, maar ook zorgen dat mensen met een beperking kunnen deelnemen. Een gemeenschap waarbinnen kwetsbaren, zoals bijvoorbeeld senioren of mensen met dementie, op een verantwoorde manier kunnen blijven meedoen. Letterlijke en figuurlijke drempels wegnemen.

5.4. Jeugdzorg

Ook hier kiezen we, net als bij de WMO, voor een preventieve aanpak met ‘investeren aan de voorkant’, o.a. middels de zogenaamde “Kansrijke Start”. Interventies om een trendbreuk te bewerkstelligen, voorliggende voorzieningen in te zetten, wegnemen van gezondheids- en onderwijsachterstanden etc. Wat ons betreft de enig juiste aanpak voor de brede problematiek in de jeugdzorg. Hoewel het een wettelijke taak is en allerlei procedures zijn voorgeschreven, is ons streven dat indicaties voortvarend worden uitgevoerd en hulpverlening, mogelijk in de vorm van specialistische behandelingen, snel worden opgestart. Geen onnodig lange bureaucratische processen, waarbij de een de ander de verantwoordelijkheid toeschuift.

5.5. Speelplekken

Daar onze ambities mede gericht zijn op het aantrekken/behouden van jongeren/jonge gezinnen, willen wij ook ruim aandacht geven aan goede speelvoorzieningen. In samenspraak met de buurtbewoners gaan wij bekijken in hoeverre we meer (natuurlijke) speelelementen in de wijk kunnen realiseren.

5.6. Sport

Wij zien sport als een belangrijk middel om verbinding en beleving onder inwoners te stimuleren. Mensen worden geactiveerd, gaan meedoen, leggen contacten, bewegen. Het komt de sociale verbinding, de leefbaarheid en de gezondheid van mensen ten goede. Het element sport verdient een ruimhartiger plek in ons nieuwe subsidiebeleid. Wij investeren om onze gemeentelijke sportfaciliteiten op peil te houden. Bij vernieuwing van onderdelen zoals velden, kantines of kleedkamers willen we multifunctionaliteit onderzoeken, bekijken of er mogelijkheden gecreëerd kunnen worden om nieuwe sportactiviteiten in onze gemeente te ontwikkelen. Financiële impulsen, welke zich zondermeer terugverdienen.

5.7. Cultuur

Daar waar sport vooral de fysieke gesteldheid van onze inwoners activeert en hen stimuleert om mee te doen, zien wij cultuur vooral als eenzelfde stimulans maar dan meer in geestelijke zin. Vanuit dat streven gaan we op het gebied van kunst en cultuur we werken aan een nieuwe visie, waarbij de bestaande, in aanleg goede, infrastructuur wordt versterkt en uitgebreid ten behoeve van alle inwoners. Wij denken o.a. aan de doorontwikkeling van de kunstmarkt en verruiming van de (commerciële) exploitatiemogelijkheden voor bijvoorbeeld de Kopermolen en Fraiche. En net als sport verdient ook cultuur een prominentere plek in ons subsidiebeleid.

5.8. Maatschappelijke accommodaties

Onze gemeente kent momenteel een veelheid aan verschillende maatschappelijke accommodaties, soms groot, soms klein. Er is geen consistente lijn met betrekking tot beheer, verhuur etc. De versnippering over diverse gebouwen lijkt op het eerste oog niet efficiënt te zijn. Wij willen de komende periode een heroverweging maken op dit gebied, waarbij ook de vraag aan de orde komt of het effectiever is om voorzieningen meer te centraliseren (in 1 of meerdere gebouwen). In ieder geval willen we bekijken of voorzieningen optimaler benut kunnen worden door gedeeld gebruik vanuit diverse groepen, bijvoorbeeld het Jongerentrefcentrum Fraiche, de uitvoeringszalen Vols Location en Bergzicht, de sportaccommodaties. Dat kan inhouden dat we keuzes moeten maken t.a.v. de vraag welke initiatieven wel en welke in principe geen ruimte meer kunnen krijgen in onze gebouwen. Daarbij realiseren we ons ook dat het behoud van bepaalde voorzieningen in de 3 kernen van meerwaarde kan zijn voor de inwoners, omdat ze ervoor zorgen mensen elkaar daar kunnen ontmoeten en elkaar kunnen helpen zich te ontwikkelen. Vanuit duurzaamheidsoverwegingen willen wij de gemeentelijke accommodaties zoveel als mogelijk worden aangepast, zodat niet alleen de gemeente er voordeel van heeft maar zeker ook de verenigingen.

5.9. Toekomst Fraiche

Wij willen samen met het bestuur van Stichting Fraiche een verkenning gaan uitvoeren naar de toekomstige constructie. Momenteel houdt de subsidie-regeling een mogelijk gewenste doorgroei naar een (volwaardig) poppodium tegen. Wij kunnen ons voorstellen dat er andere varianten mogelijk zijn, waarbij we de goede samenwerking met de Stichting Fraiche, de jongerenwerkers, team Jeugd en onze handhavers vooral willen behouden. In deze verkenning willen we ook kijken naar de uitbreiding van het gebouw met meerdere functies en doelgroepen. Wellicht dat dit ook consequenties heeft voor de wijze van beheer. Wij staan daar open in en gaan vooral in verbinding met Fraiche, met de omgeving en wellicht nog andere partners op zoek naar een nieuwe toekomst.

5.10. Subsidiebeleid

Wij gaan het gemeentelijk subsidiebeleid heroverwegen. Subsidiebeleid moet wat ons betreft gericht zijn op, bijdragen aan hetgeen wezenlijk is voor het goed laten functioneren van de samenleving. Die samenleving is wat ons betreft enorm gebaat bij een goede participatie van verenigingen en vrijwilligers, van actieve burgers. Denk maar aan sportclubs, culturele verenigingen, goede doelen, vrijwilligers in de zorg en bij de brandweer, de Ruilwinkel, de financiële werkplaats, of bijvoorbeeld een groep actieve bewoners die de toekomst van het kerkgebouw in Lemiers onderzoeken. Wij willen deze bewegingen ondersteunen, niet alleen in financiële zin, maar zeker ook wat betreft het werven en behouden van vrijwilligers en activiteiten, bijvoorbeeld ook t.b.v. van het besturen en functioneren van verenigingen.

6. Verbinding en balans in het ruimtelijke domein

6.1. Omgevingswet

De nieuwe Omgevingswet biedt ons inziens vooral mogelijkheden om meer ruimte en initiatief te geven aan de samenleving. Het vraagt anderzijds ook een integrale benadering van de fysieke leefomgeving en een andere manier van werken. Het samenspel tussen college, raad, eigen organisatie, andere overheden en samenleving gaat veranderen. Dat vergt veel van de gemeentelijke organisatie, maar ook van het gemeentebestuur. Om de raad meer positie aan de voorkant te geven, zijn creatieve werkprocessen nodig. Zo zullen bestemmings-/omgevingsplannen voordat ze als ontwerp ter inzage worden gelegd, sonderend met (een afvaardiging van) de raad besproken worden. De verbetering van de positionering van de raad in participatie- en adviestrajecten zal worden onderzocht. Hierbij kan o.a. gedacht worden aan het werken met werkgroepen. De raad zal met het college in overleg moeten over de te delegeren taken en de reikwijdte daarvan.

6.2. Visie op Wonen

De (lokale) woningmarkt ervaart een grote druk. Het huidige tijdsgewricht (financiële druk) speelt daarbij een rol. Maar voor het aanbod in onze gemeente geldt ook dat er in verhouding (te) veel huurwoningen zijn in relatie tot koop en bovendien nog een erg groot percentage sociale huurwoningen (zie ook paragraaf 6.3). Voor zover wij invloed hebben op dat aanbod, streven wij naar meer evenwicht, zowel qua doelgroepen als ook qua segment (prijs-/kwaliteit). Dat doen wij via onze strategische ontwikkellocatie. In dat streven noemen wij 3 speerpunten voor de komende periode:

- behouden en aantrekken van jongeren/jonge gezinnen
- levensloopbestendige woningen voor senioren en mede daarmee de bevorderen van de doorstroom op de woningmarkt
- versterken van het aanbod voor het midden- en hogere segment.

We willen op korte termijn de discussie voeren om te komen tot een Visie op Wonen in onze gemeente, waarin dergelijke speerpunten worden verankerd en we keuzes kunnen maken met betrekking tot onze ontwikkelingsrichting. Deze strategie moet direct gekoppeld worden aan de inzet van onze strategische locaties. Daarbij is er mogelijk ook ruimte voor initiatieven uit de samenleving, onconventionele vormen van wonen, collectief particulier opdrachtgeverschap, erfpachtconstructies, tiny houses, cohousing etc. De aanbevelingen uit de Transitievisie nemen we graag over. Op grond van die visie en strategie gaan we vervolgens de komende 4 jaar actief sturen om de huidige strategische locaties te ontwikkelen. Met externe partijen en in goede verbinding met de directe omgeving.

6.3. Wonen algemeen

Het lokale woningaanbod kent een forse scheefgroei. Zo bedraagt bijvoorbeeld het aandeel sociaal-huursegment in Vaals ruim 48%. Dit is het hoogste van alle Limburgse gemeenten. Wij willen dit aandeel terugbrengen en de balans ook op dit gebied herstellen. Wij gaan kijken naar mogelijkheden om meer aanbod te bieden in het midden- en hoge segment, ook op plekken waar nu deels sprake is van verpaupering c.q. (sociaal) onveilige situaties. Daartoe is onder meer goede afstemming nodig met Krijtland Wonen. In de Prestatieafspraken zal ook zeer nadrukkelijk gekeken worden naar de sociaal-maatschappelijke aspecten. We gaan samen optrekken in de verduurzaming van het woningbezit en gericht werken aan meer bewustwording en eigenaarschap van inwoners in deze. We willen komen tot afspraken over toekomstige woonruimteverdeling, gelet op de steeds verder toenemende schaarste op de (sociale) woningmarkt, als gevolg van de groeiende instroom van woningzoekenden van buiten onze regio en toenemende behoefte aan huisvesting voor bijzondere doelgroepen (o.a. taakstellingen). Hiertoe zullen we regionale afstemming zoeken en komen tot een meer evenwichtige verdeling. Momenteel wordt gewerkt aan wetswijzigingen die gemeenten mogelijk meer ruimte bieden. Wij kijken daarbij specifiek naar ongewenste woningsplitsing (kamerverhuur) en het opkopen van woningen door beleggers/huisjesmelkers.

6.4. Woningbouw Lemiers

Er zijn volop plannen voor nieuwbouw in de kernen Vaals en Vijlen. Wij streven naar een juiste balans en willen ook voor de kern Lemiers kijken naar mogelijkheden. Op het eerste gezicht lijken die vooralsnog zeer beperkt, maar we gaan ons inspannen om in overleg met Provincie en in samenspraak met de inwoners het maximale er uit te halen.

6.5. Gebiedsontwikkeling Selzerbeek

Het Selzerbeekgebied is onder andere nog gevuld met (beëindigde) industrie en een kartbaan. Het gebied is echter een prachtige natuurlijke rand aan de stedelijke verdichting van de kern Vaals. Wij vinden het de moeite waard om te onderzoeken of dit gebied de

komende jaren een transformatie kan ondergaan, waarbij een mix van ‘werk en wonen’ tot stand komt, waarbij nieuwbouw en natuur goed samen moeten gaan. Vrijwillige verplaatsing van bedrijven is hierbij niet uitgesloten. Wij willen in verbinding met de omgeving gaan werken aan een gebiedsvisie, die zorgt voor balans tussen woonkwaliteit en natuur.

6.6. Project Grensovergang Maastrichterlaan-Aken

In het verleden zijn de eerste aanzetten gegeven voor een mogelijke opwaardering en herinrichting van het gebied bij de grensovergang. Inmiddels beweegt de politiek in Aken en lijkt er een serieus ontwikkel-proces op gang te komen. Wij wensen daarin te participeren. Wij zien kansen om de beide landen op deze plek fysiek maar zeker ook qua beleving te verbinden, onder andere ook middels toevoeging van functies die de omgevingskwaliteit en levendigheid van dit gebied kunnen versterken, zoals natuur, wonen, verkeer, historie, mogelijk zelfs retail en/of horeca. We proberen ook de eigenaar van winkelcentrum Drieland te enthousiasmeren om een kwaliteitsontwikkeling te realiseren, die past bij het grotere geheel. Door actief te participeren en ook onze inwoners bij de planvorming te betrekken kunnen wij een mooie kwaliteitsslag maken bij onze ‘entree’.

6.7. Natuur & Landschap

Eén van onze kroonjuwelen wordt gevormd door de prachtige natuur en het heuvelachtige landschap met zijn kenmerkende landschapselementen. Dat landschap is een belangrijke factor voor een veelheid van gebruikers, zowel voor de bewoners, de agrariërs maar bijvoorbeeld ook de toeristische sector. Dat multifunctionele gebruik maakt dat de druk op het landschap groot is.

Dat landschap stopt niet bij de grens, niet bij Gulpen-Wittem en ook niet bij België. Mede in samenwerking met de Lijn 50 en de Belgische grensgemeenten werken we aan het herstel van de balans binnen het landschap en zijn bepalende elementen. Daarbij betrekken we ook nadrukkelijk de agrarische sector. Wij willen de balans herstellen en ons buitengebied beschermen tegen intensieve exploitatie alsmede overlast van het dagtoerisme. Wij willen het buitengebied minder aantrekkelijk maken voor gemotoriseerd toeristisch verkeer. Hiervoor willen we vooral ook de verbinding zoeken met het ondernemerschap en werken aan een omgevingsagenda (als onderdeel van de Omgevingsvisie), waarin aandacht is voor o.a. fietspaden, parkeerplaatsen, zoals een Natuurtransferium, bebording, wandelroutes etc.) In dit verband kan ook het Lijn 50 project Verantwoord op Weg van meerwaarde zijn. Naast maatregelen vanuit samenwerking sluiten we ook autonome lokale maatregelen niet uit.

6.8. Natuurinclusieve agrarische sector

In Middengebied-verband gaan we samen met de sector specifiek kijken naar de toekomstpositie van de agrariërs. Enerzijds willen we het karakter van het landschap

behouden en landbouw-vervoersbewegingen meer reguleren. Anderzijds willen we in verbinding met de stakeholders meer ruimte geven aan vernieuwende, circulaire concepten. Daarbij willen we natuur-inclusieve, kleinschalige, lokale en duurzame landbouw stimuleren. Tevens zorgen we voor meer ruimte bij de invulling van vrijkomende agrarische bebouwing. Op deze manier is het niet alleen ‘vragen’ van de sector, maar hebben we ook iets te ‘geven’. Dat doen we vanuit frequent overleg met de agrarische partners.

6.9. Vliegverkeer boven onze gemeente

Een andere bedreiging voor het woongenot en leefklimaat van ons gebied vormen de economische belangen en uitbreidingsplannen van de vliegvelden van Maastricht-Aachen-Airport en Bierset/Luik. We willen gezamenlijk met andere gemeenten (o.a. Lijn 50) optrekken om waar nodig de balans te herstellen. Duidelijk is in ieder geval dat, voor zover we daar invloed op hebben, we geen extra ruimte wensen te geven voor het vliegverkeer van Bierset in het Zuid-Limburgse luchtruim. We zijn bereid daartoe (samen met andere gemeenten) juridische stappen te ondernemen.

6.10. Energietransitie

De energietransitie betreft een forse maatschappelijke opgave, met grote impact voor onze inwoners en mogelijk ook voor de fysieke ruimte. Wij zullen goede afwegingen moeten maken hoe we met de nieuwe claims op de openbare ruimte omgaan in verhouding tot bestaande functies. We kijken kritisch naar ‘grote volume oplossingen’ en hebben speciale aandacht voor de opgaven in bestaande wijken en omgevingen en kansen bij nieuwbouw. Voor ons geldt dat beoogde veranderingen in ieder geval toepasbaar en betaalbaar moeten zijn. Het inzetten op grootschalige duurzame opwek kan fysiek gefaciliteerd worden door de gemeente, maar moet gerealiseerd en gefinancierd worden door marktpartijen. Onze inzet is gericht op voordelen voor alle inwoners, niet slechts voor een beperkte doelgroep. Wij willen dergelijke transformaties vormgeven in verbinding met inwoners, ondernemers en betrokken partners. Want maatschappelijk draagvlak is cruciaal voor deze grote opgave.

We realiseren ons terdege dat met name onze inwoners geconfronteerd worden met de gevolgen. De noodzakelijke investeringen in (particulier) eigendom zijn fors en energiearmoede is helaas duidelijk merkbaar. Inwoners die nauwelijks investeringscapaciteit hebben om te verduurzamen en daardoor steeds meer huishoudgeld kwijt zijn aan de stijgende energielasten. Dat moet voorkomen worden. De meest adequate agenda om de financiële gevolgen voor onze inwoners enigszins binnen de perken te houden bevat een massale inzet op energiebesparing, met name door isolatieprogramma's en gedragsverandering. Onze inwoners moeten de vrije keuze behouden bij om wel of niet deel te nemen aan energiecoöperaties.

6.11. Klimaatverandering, bomen en biodiversiteit

De gemeente wil haar verantwoordelijkheid nemen als het gaat om de mondiale problemen van klimaatverandering en het verdwijnen van biodiversiteit. Dit kunnen we o.a. doen door oude en waardevolle bomen waar mogelijk te beschermen en nieuwe aan te planten.

Bovendien zorgt dit voor een betere luchtkwaliteit, waterhuishouding, meer schaduw, meer speel- en ontmoetingslocaties en waardeinstijging van huizen. Uit onderzoek blijkt dat de meeste mensen bereid zijn bij te dragen aan een betere biodiversiteit, maar niet goed weten hoe dit te doen. Ook vinden ze dat de overheid hier het voortouw in moet nemen. Wij willen locaties beschikbaar maken voor de realisatie van postzegelbosjes. Als we de inwoners betrekken bij de planning, aanleg en het beheer dan zal dit tevens substantieel bijdragen aan de sociale cohesie. Bij nieuwbouwprojecten streven we zoveel mogelijk naar integratie van en met de natuur. Wij kijken naar mogelijkheden om een locatie aan te wijzen waar bomen kunnen worden gekweekt voor onze inwoners.

6.12. Goed onderhouden openbare ruimte

In de vorige raadsperiode is een goede start gemaakt met een integraal beheerprogramma voor de openbare ruimte, zogenaamde IBOR. Kantongericht werken brengt een betere verbinding met de bewoners tot stand, waarmee de kwaliteit van de woonomgeving steeds meer een gezamenlijk gedragen verantwoordelijkheid wordt. Wij zien mogelijkheden om nog meer integraliteit aan te brengen en het beheer en onderhoud in bepaalde buurten samen met Krijtland Wonen uit te voeren. Wij willen ons verder inzetten voor een kwalitatief goed onderhouden buitenruimte, met veel groen in de wijken. Naast meer groen, ook in relatie tot klimaatadaptatie en water-infiltrering, gaat het echter ook om thema's als bereikbaarheid, mobiliteit, verkeersveiligheid. Wij zien ook de noodzaak om de kwaliteit van de wegontwerpen te verhogen en daarbij in te zetten op duurzame wegverharding. Dit willen wij vastleggen in een nieuw integraal Masterplan, waarin de nagestreefde kwaliteitsniveaus van de verschillende onderdelen worden bepaald, als basis voor toekomstige reconstructies etc.

6.13. Verkeer en vervoer

Ook binnen het thema Verkeer en Vervoer streven we zoveel mogelijk naar duurzame oplossingen. Het initiatief VeloCity is wat ons betreft een goede start geweest. We gaan werk maken van meer oplaadpunten voor auto's en fietsen, zowel voor onze inwoners als onze bezoekers.

Toekomstbestendige oplossingen zijn nodig om balans te houden met de wensen van onze inwoners. Hoewel burgerparticipatie juist op dit gebied een lastig proces is, willen we vooral in verbinding met onze inwoners knelpunten en oplossingen ontdekken en onderzoeken. Zeker wat betreft de verkeerscirculatie in de kernen. Wij willen 'zwaar verkeer' in de kernen zoveel mogelijk ontmoedigen. Wij zien de visie van het Middengebied en de Mobiliteitsvisie Zuid-Limburg als aanknopingspunten om gezamenlijk te kijken naar een verduurzaming van het transport in de regio. De kern Vijlen (inclusief Harles) willen we als geheel inrichten als 30-km zone. Het doorgaand verkeer in de Bosstraat, Tentstraat en Kerkstraat willen we zoveel mogelijk weren. We richten die straten zodanig in dat ze onaantrekkelijk worden voor niet-bestemmingsverkeer. Handhaving kan daarbij als sluitstuk worden ingezet. We onderzoeken de mogelijkheden voor een voetpad langs de Vijlenerweg/Vaalsbroekerweg, om Harles, Einrade en Holset vanuit Vijlen en Vaals veilig voor voetgangers te ontsluiten.

We gaan met de openbaar vervoerbedrijven in gesprek om te kijken of en hoe we het openbaar vervoer van, naar en binnen onze gemeente kunnen verbeteren. Daarbij doen we ook een beroep op de Provincie, bijvoorbeeld m.b.t. herstel van de buslijn over Hilleslagen.

6.14. Parkeren

We willen strikt toezien op het realiseren/beschikbaar hebben van voldoende parkeergelegenheid in de woongebieden. In het kernwinkelgebied in Vaals is een heroverweging van het parkeerbeleid noodzakelijk. Het huidige parkeerregime brengt weliswaar ‘geld in de la’ maar kent ook veel kosten, zoals de huur van de parkeergarage bij het Pr. Willem-Alexanderplein en de inningskosten van parkeerbelasting. Wij willen een onderzoek in de vorm van een business-case laten uitvoeren, waarin diverse mogelijke scenario’s in beeld worden gebracht. Niet alleen de financiële consequenties maar ook bijvoorbeeld de mogelijke sturing op verkeerstromen.

7. Verbinding en balans in het economische domein

7.1. Toerisme en recreatie

De toeristisch-recreatieve sector is in economisch opzicht bijzonder belangrijk voor Vaals. Tegelijkertijd voelen we steeds meer dat onze woon-/leefomgeving druk ondervindt. Er is nieuw beleid nodig, een draai naar kwaliteits-toerisme. Ook de Transitievisie constateert dat de toeristische kwaliteit is blijven steken in de jaren 70/80 van de vorige eeuw. Mede vanwege bezuinigingen is onvoldoende geïnvesteerd in beleid. Het huidige beleid beperkt zich tot een losse verzameling regelingen, initiatieven en hier en daar een evenement(je). Wil Vaals haar economische toekomst enigszins in eigen hand houden, dan zal een krachtig toeristisch programma moeten ontstaan waarin kwaliteit centraal staat en aspecten die daar niet aan voldoen, geen plek meer hebben in het gemeentelijk beleid. Daarbij sluiten we aan bij het gewenste toeristische profiel: de rustzoeker, de natuurzoeker, de wandelaar en fietser. Conform het Cittaslow-predicaat: Vaals moet zich met kwaliteit onderscheiden. In verbinding met de stakeholders, onze inwoners, maar zeker ook onze buurgemeenten (ook over de grens) gaan we nadrukkelijke stappen zetten naar een meer toekomstbestendige toeristische exploitatie van het gebied. Een nieuw beleid zal ongetwijfeld gaan leiden tot nieuwe impulsen, nieuwe investeringen. De toeristenbelasting vormt op dit gebied een belangrijke financieringsbron. Wij willen samen met de lokale ondernemers in deze branche een bestedingsplan maken m.b.t. deze nieuwe impulsen en investeringen.

7.2. Drielandenpunt

Eén van de belangrijkste speerpunten in ons toeristisch aanbod, het gebied Drielandenpunt, staat qua ontwikkeling al jaren stil. En stilstand betekent achteruitgang. Medio 2021 wijst

onze partner Aken ons in een brief nogmaals op het belang van een kwaliteitsontwikkeling. Nog steeds wil Aken, en overigens ook de Provincie, samen met ons en het lokaal ondernemerschap tot nieuwe ontwikkelingen komen. Wij willen die handschoen dan ook graag oppakken en het proces nieuw leven in blazen. Het Masterplan Drielandenpunt dat enige jaren geleden tot stand is gekomen, gaan we als leidraad hanteren. We staan als volwaardige partner klaar om met Provincie, buurgemeenten en de lokale ondernemers de komende periode mee te werken aan impulsen voor een kwalitatieve opwaardering van deze omgeving.

7.3. Evenementen

Nadat Covid geruime tijd vele activiteiten aan banden heeft weten te leggen, willen we de komende jaren investeren in kwalitatieve evenementen. Met hulp van de Evenementen Adviescommissie zoeken we naar spraakmakende evenementen om Vaals meer op de kaart te zetten en bepaalde doelgroepen, zoals bijvoorbeeld jongeren, meer te kunnen bieden. Daarnaast richten we ons ook op kleinschaliger evenementen, vooral als dat initiatieven uit de samenleving zijn, zoals bijvoorbeeld buurt- of straatfeesten. Voor en door onze inwoners en verenigingen, om met trots te laten zien wat we kunnen.

7.4. Koningin Julianaplein

Wij constateren als coalitiepartners een gedeelde visie ten aanzien van het belang van de invulling van de commerciële plint van het Koningin Julianaplein. Het moet het hart van de kern Vaals worden. Een plein dat leeft, dat inwoners en bezoekers uitnodigt om elkaar te ontmoeten in deze mooie omgeving. Wij hebben als gemeente ook een gedeelde zorg, met name met betrekking tot de mogelijk ongewenste neveneffecten van de voorziene speelautomatenhal. We realiseren ons dat de gemeenteraad inmiddels formeel de mogelijkheden heeft gecreëerd voor een eventuele vestiging op het plein. Wij zullen aandacht hebben voor en indien nodig maatregelen treffen om verslaving en overlast zoveel als mogelijk te voorkomen, in de vorm van voorschriften in de vergunning en afstemming met partners als bijvoorbeeld de GGD. Vergunningverlening voor de automaten is pas aan de orde op het moment dat er voldoende zekerheid bestaat voor invulling van het totale plan. In die zin beschouwen we de speelautomatenhal dan ook als een onderdeel van de totale ontwikkeling, welke voor dit plein en de kern Vaals van groot belang is.

7.5. Ondernemingsklimaat

Wij willen het ondernemerschap meer ruimte geven om te ondernemen. Proactief faciliterend optrekken om ons imago, de beeldkwaliteit, de bereikbaarheid en de attractiviteit te vergroten. Wij zien een actieve samenwerking in de regio voor ons alsmede een goede lobby om ons aantrekkelijke en innovatieve ondernemingsklimaat te benadrukken. Het Cittaslow-gedachtengoed kan hierbij het fundament zijn. Ons midden- en kleinbedrijf is de

belangrijkste banenmotor. Waar mogelijk willen we de gemeentelijke dienstverlening ‘ondernemersvriendelijker’ maken door o.a. een centraal ambtelijk aanspreekpunt voor ondernemers(-vragen) in te stellen, waar mogelijk regelgeving te versoepelen, doorlooptijden van vergunningaanvragen te verkorten. Wij willen hierbij nadrukkelijk denken in mogelijkheden en niet in belemmeringen. Waar nu de toeristische branche nog teveel voor een ‘mono-cultuur’ in het ondernemerschap zorgt, willen we streven naar een verbreding op economische sectoren. Zo zien we mogelijkheden voor economische groei, met name in de verblijfsrecreatie (leisure-economie). En daarnaast ook in de zogenaamde digitale-platform economie, zoals bijvoorbeeld start-ups. Voor dergelijke ontwikkelingen is een stimulerend ondernemingsklimaat nodig. Een ecosysteem van netwerken, bedrijven en entrepreneurs, met een goede digitale infrastructuur. Het glasvezelnetwerk, waar nu aan wordt gewerkt, is zo’n bouwsteen. We willen die kansen nader onderzoeken.

7.6. Werkgelegenheid en scholing

Ook de aanpak van de problematiek rondom de (arbeids-)participatie kent een preventieve aanpak. We werken als basis aan bestaanszekerheid, door actief met partners in te zetten op betere startkwalificaties, positie op de arbeidsmarkt, wegnemen van schulden etc. Extra aandacht gaat wat ons betreft uit naar werkgelegenheid binnen onze gemeente en de directe omgeving. In verbinding met onderwijspartijen willen wij onderzoeken of er mogelijkheden zijn om scholing (digitaal dan wel fysiek) dichtbij te halen voor branches/vakgebieden waar inwoners (o.a. jongeren) in de nabije toekomst in de directe omgeving aan de slag zouden kunnen.

7.7. Studenten

We zien de komst van studenten naar Vaals nog steeds als een zeer belangrijke impuls ter bekostiging van veel gemeentelijk beleid, dat anders via een hogere belastingdruk bij onze inwoners zou landen. Om de gemeentefinanciën in evenwicht te houden zetten we de komende raadsperiode met volle overtuiging in op het mogelijk maken van studentenhuisvesting. Wij denken daarbij in eerste instantie aan het gebied Selzerbeek. Echter, ook al betreft het een aangelegenheid waarvoor externe projectontwikkelaars aan de lat staan, wij willen in de toekomst in een vroegtijdig stadium de directe omgeving hierbij betrekken, in verbinding, niet in disbalans.

Daarnaast willen we actief in verbinding gaan met lokale ondernemers e.d. om meer aantrekkelijk aanbod te creëren voor de studenten die in Vaals verblijven. Daar liggen ons inziens nog onbenutte mogelijkheden. Meer sociale verbinding tussen studenten en onze gemeenschap geeft extra energie, biedt kansen om een deel van de studenten ook na hun afstuderen als inwoner te behouden. In overleg met de toekomstige ontwikkelaar willen we de mogelijkheden bezien voor het realiseren van ontmoetingsplekken, waar studie- en werkplekken kunnen worden geïncorporeerd.

7.8. Integratie in de samenleving

Wij vinden het op z'n minst opvallend dat een gemeente met meer dan 70 nationaliteiten en circa 1/3 inwoners van buitenlandse afkomst geen actief integratiebeleid voert. Wij willen er voor zorgen dat de nieuwe inwoners meer dan nu op een goede manier integreren binnen onze samenleving. Wij gaan werken aan een constructief en actief integratiebeleid, dat op zoek gaat naar de maatschappelijke en economische kracht van onze Duitse inwoners en het bepalen van de potenties van instromers met een andere nationaliteit.

7.9. Armoedebeleid

Wij zijn er vast van overtuigd dat toeleiding naar werk het beste middel is om armoede te bestrijden. We constateren echter ook dat de zogenaamde 'armoedeval' een groot probleem is. Aanvaarden van werk tegen een relatief lage loon kan voor mensen, vergeleken met een situatie van werkloosheid en bijstand, leiden tot financiële achteruitgang, omdat bepaalde compensaties wegvallen. Dat kan en mag niet de bedoeling zijn. Wij hopen dan ook dat het kabinet gaat besluiten om het minimumloon en de AOW-bedragen te verhogen. Om binnen onze eigen invloedssferen de balans enigszins te herstellen willen we de bijstandsnorm weer verhogen naar 110%. Tevens starten we een integraal onderzoek naar de mogelijkheden om bestaande armoede en instroom van armoede tegen te gaan.

8. Verbinding en balans in het bestuurlijke domein

8.1. Bestuurlijke vernieuwing

Het bestuurlijk werkveld van een gemeente zal zich de komende tijd steeds meer op verbinding moeten richten, verbinding met zowel mede-overheden als ook maatschappelijke organisaties. Maar ook verbinding met buurten en wijken, waarmee voor een deel verantwoordelijkheden worden gedeeld. Dat vergt van bestuurders dat ze kunnen schakelen op diverse niveaus, in staat zijn duidelijke kaders aan te geven en anderzijds ook planvorming en zeker uitvoering voor een belangrijk deel los kunnen laten. *“Een meer faciliterende, luisterende en verbindende overheid die ook dingen durft los te laten.”* Waarbij het bestuur als democratisch gekozen volksvertegenwoordiging natuurlijk wel verantwoordelijk blijft voor het maken van keuzes vanuit het algemeen belang, waarbij wensen van inwoners/groepen soms kunnen divergeren. Een mooie uitdaging. Dit vergt tijd, wordt een proces van leren en ervaren.

Wij willen in dit verband ook toegroeien naar een aanpassing in ons 'vergadermodel'. In de huidige structuur is te weinig ruimte om inwoners en anderen inbreng (inspraak) te laten geven. Voor beeldvorming is te weinig aandacht. Sterker nog, we gaan in ons vergadermodel vrijwel direct over naar politiek gedomineerde oordeelsvorming. Wij willen een meer uitnodigende omgeving creëren en ruimte maken voor een open dialoog, waarbij inwoners en externe partners zich comfortabel genoeg voelen om input te leveren. Tevens willen wij

onderzoeken of bijvoorbeeld een module met beeldvormende sessies inpasbaar is binnen het huidige raadscommissie-model of dat een volledig BOB-model efficiënter werkt. Daartoe willen we graag op korte termijn de discussie binnen de raad starten.

8.2. Burger- en overheidsparticipatie

Vanuit het thema ‘Verbinden’ achten wij het van essentieel belang om de komende jaren werk te maken van een versterking van burgerparticipatie, waarbij de burger door ons wordt uitgenodigd om mee te denken, mee te doen, maar andersom zeker ook van overheidsparticipatie, waar de burger ons uitnodigt om mee te denken, mee te faciliteren. Participatie is in onze ogen niet het op locatie vergaderen van het gemeentebestuur, het agenderen van spreekrecht burger of het formeren van structurele (buurt)overlegorganen. Participatie is het besef dat onze inwoners bij uitstek deskundig zijn op het punt van leven, wonen en werken in Vaals. Participatie is ook geen fase in een ambtelijk/bestuurlijk proces, maar is de bepalende hoeksteen waaraan voornemens en beleidsontwikkelingen getoetst moeten worden. Dat voorkomt regels die nergens toe dienen of die niet uitvoerbaar zijn (een positieve impuls aan het streven naar deregulering), levert een brede waaier van perspectieven op en kan en passant zorgen voor (enig) draagvlak. Actieve participatie kan ook een instrument zijn om de onder druk staande democratische legitimatie van gekozenen enigszins te ontlasten. Ook hierover willen op korte termijn het gesprek binnen de raad starten.

8.3. Samenwerking

Samenwerking als middel, niet als doel. Derhalve ook geen discussies over structuren etc. wat ons betreft. De strategische agenda Middengebied was ons inziens bedoeld als een cruciale aanvulling op de agenda van het stedelijk gebied, waardoor er 1 strategische agenda Zuid Limburg tot stand is gekomen. Beide zijn geland in de agenda NOVI-aanpak. Wij verwachten een sterkere samenwerking op Zuid Limburgse schaal met de maatschappelijke partners (bedrijfsleven, onderwijs, agrarische sector etc.). Binnen die regio participeren wij in diverse subverbanden, zoals Maastricht-Heuvelland, Middengebied, Lijn 50. Samenwerking is wat ons betreft alleen interessant als ze ook wat oplevert, niet alleen vóór ons maar ook dóór ons. Wij staan daarom ook niet krampachtig ten opzichte van een toekomstige samenwerking met de Parkstad-gemeenten (al dan niet op onderdelen). Want de opgaven van Vaals liggen niet alleen op het gebied van landschap en toerisme, maar zeker ook t.a.v. de meer stedelijke problematiek, zoals de Parkstad-gemeenten deze ook kennen. Wij willen dit nader onderzoeken.

De unieke ligging aan de grens maakt dat, naast samenwerking met onze partners in Zuid-Limburg, ook de samenwerking met de grensregio, met name met de stad Aken van belang is. We wachten nog op een ambtelijk-inhoudelijke evaluatie van het samenwerkingsverband Charlemagne AG, maar spreken op voorhand reeds uit dat wij de participatie in dit euregionale netwerk willen continueren.

8.4. Veiligheid

Een veilige woonomgeving is een heel belangrijk goed voor onze inwoners. Daarbij gaat het ons niet alleen om de feitelijke veiligheid (cijfers), maar vooral ook om het veiligheidsgevoel, de beleving van veilige buurten. Helaas geldt op diverse plekken binnen onze gemeente een gevoel van onveiligheid, vaak onderbouwd door cijfers. Wij willen in samenspraak met onze partners, zoals politie, maar ook bijvoorbeeld Provincie (als eigenaar van de Maastrichterlaan) een inspanningsverplichting aangaan om criminaliteit en overlast te beperken.

9. Ook de organisatie zet de 'inwoner centraal'

9.1. Gemeentelijke organisatie

Onze organisatie heeft de afgelopen jaren een stevige reorganisatie ondergaan. Er wordt veel meer dan ooit tevoren van medewerkers gevraagd. Een grote mate van betrokkenheid, flexibele instelling en werktijden en vooral ook competenties op het gebied van inlevingsvermogen, creativiteit en externe gerichtheid. De totale omvang van de formatie is de afgelopen jaren teruggebracht. De vrijblijvende manier van regionale samenwerking biedt onvoldoende oplossing voor de knelpunten die we in de capaciteit ervaren. Sterker nog, een belangrijk deel van die forse opgaven spelen vooral op regionaal niveau. De samenwerking in de regio vraagt capaciteit, welke wij momenteel onvoldoende kunnen leveren. Een zelfstandige gemeente Vaals is voor een deel afhankelijk van een effectieve regionale samenwerking. Als we, mede met hulp van samenwerking, onvoldoende meerwaarde voor onze inwoners kunnen bieden, dan komt de legitimatie voor zelfstandigheid in het geding. Derhalve zullen wij moeten zorgen voor een robuuste organisatie. Gelet op de signalen die het ambtelijk management heeft afgegeven in het Overdrachtsdocument zullen wij meewerken aan voorstellen om de organisatie te versterken.

Wij verwachten van het ambtelijke management dat de ingezette omslag verder doorgezet wordt. Ook hier zien we een proces van leren en ervaren, van vallen en opstaan en vooral ook van aandacht voor (initiatief van) de inwoners. Het voornaamste speerpunt m.b.t. de organisatie is voor ons de kwaliteit van dienstverlening. Wij willen doorontwikkelen naar het concept 'dienstverlening van de toekomst' (zogenaamde omnichannel-dienstverlening), waarbij de gemeentelijke organisatie nog meer de samenleving opzoekt en ingaat. Wij realiseren ons dat dit uitbreiding van kwaliteit en kwantiteit betekent.

9.2. Gemeentefinanciën

Onze financiële situatie is zorgelijk, de bodem van onze reserves is in zicht. Verdere uitputting brengt het voorzieningenniveau en daarmee (het recht op) de zelfstandigheid in gevaar. Steeds meer rijkstaken worden aan gemeenten overgedragen, zonder dat daarbij voldoende middelen voor de lokale uitvoering worden meegegeven. Wij verwachten dat de middelen uit het gemeentefonds de komende jaren zullen toenemen, hoewel de economische situatie onzeker is en derhalve dit fonds aan fluctuaties onderhevig zal blijven. Voorzichtigheid en een gedegen financieel beleid is derhalve geboden.

Wij zullen dan ook de uitgavenkant kritisch blijven beoordelen en de inkomstenkant niet onnodig verder verhogen middels belastingheffing. Balans is ook hier gevraagd. Een tweejaarlijkse financiële benchmark kan wat ons betreft het realiteitsgehalte van onze begroting illustreren. In dat onderzoek willen we tevens de kwaliteit van onze dienstverlening betrekken. Tegelijkertijd zullen we kijken naar mogelijkheden om de inkomstenkant op andere manieren te beïnvloeden. Vandaar dat wij studentenhuisvesting vanuit financieel oogpunt als een grote noodzaak zien. Daarnaast denken we dat er mogelijkheden zijn om meer inkomsten te generen o.a. via de verblijfsrecreatie. Verder zullen we ook actief zoeken naar externe subsidiemogelijkheden.

9.3. Haalbaarheid programma

Wij realiseren ons dat wij met dit programma een stevige ambitie neer leggen. Een ambitie die echter ook gevraagd wordt vanwege de grote uitdagingen. Wij hechten grote waarde aan het realiteitsgehalte van onze ambities en hebben het ambtelijk management gevraagd om dit te toetsen. Onderstaand de (letterlijke) reactie van het management.

Gemeenten staan momenteel voor forse uitdagingen. Er komen steeds meer taken op ons af en de huidige tijd vraagt voor een omslag in denken en werken. De ambtelijke organisatie dient nodig te worden versterkt. Het doet ons deugd dat dit coalitieprogramma onze zorgen op dat gebied deelt. Tegelijkertijd constateren we dat het programma stevige ambities kent, voor een deel nieuwe, stevige, ambities.

We hebben geprobeerd de financiële consequenties van dit coalitieprogramma zo goed mogelijk in te schatten en houden voorsnog rekening met een structurele meerlast van € 615.000, indien alle ambities zouden worden gerealiseerd. Daarbij hebben we de mogelijk forse investeringen welke nodig zijn in het kader van de Energietransitie en de Klimaatverandering nog niet meegenomen. Deze ambities vragen ook extra ambtelijke capaciteit. Naast de in het Overdrachtsdocument genoemde noodzaak voor meer uitvoeringskracht op de onderdelen ‘dienstverlening/burgerzaken, handhaving/Bouw-Woningtoezicht, documentaire informatievoorziening en juridische zaken’ voor het reeds lopende beleid, zijn wij van mening dat de opgaven uit het coalitieprogramma vooral vragen om meer strategische beleidskracht, waarin visie-ontwikkeling en een integrale kijk op de toekomst voorop staan. In totaal een stijging van € 285.000 aan personele lasten.

We hebben niet kunnen constateren welke huidige taken en/of ambities minder van belang zijn dan wel geschrapt worden. Dat betekent dat er niet met een ‘inverdieneffect’ rekening

wordt gehouden. We gaan enkel uit van meerlasten op grond van dit programma. Daarmee komt de totale doorrekening van dit programma neer op een structurele financiële impact van ca. € 900.000. Kijkend naar de huidige financiële positie (zie Overdrachtsdocument) is een financiële ruimte van € 350.000 (vanaf 2024) realistisch. De verwachtingen rondom het gemeentefonds zijn wisselend. Enerzijds weten we dat het kabinet in de toekomst fors zal moeten bezuinigen. Anderzijds leidt het recente landelijk Regeerakkoord tot forse impulsen op de diverse termijnen en daaraan gekoppeld een groeiend accres voor het gemeentefonds. Met de nodige voorzichtigheid durven we op dit moment te rekenen met een structurele toename van onze uitkering uit het gemeentefonds met € 500.000.

In principe betekent dit dat de financiële consequenties van de ambities uit dit coalitieprogramma, indien de ambtelijke capaciteit kan worden aangevuld zoals aangegeven, gefaseerd in de komende begrotingen ingepast kunnen worden. Echter, de financiële positie en vooruitzichten zijn de laatste tijd aan fluctuaties onderhevig vanwege vele factoren. En de gevolgen van de Energietransitie en Klimaatverandering zijn nog nauwelijks in te schatten. Daarom blijft het voortdurend kijken of en met welk tempo ambities kunnen worden opgepakt en mogelijk dat ook de komende jaren wederom keuzes moeten worden gemaakt omtrent wat wel en wat niet. Hoe die keuzes en fasering er uit zien, mede in relatie tot de financiële vooruitzichten, is wat ons betreft telkens onderwerp van gesprek bij de Perspectievennota.

10. Tot slot

Dit coalitieprogramma is tot stand gekomen vanuit een goede dialoog tussen de coalitievormende partijen en eveneens met betrokkenheid vanuit de griffie en het ambtelijk management. De documenten uit de huidige meerjarige beleidscyclus dienden daarbij als basis, zoals onder andere de Transitievisie Vaals Verbindt, de programmabegroting 2022 en meerjarenraming 2022-2025 en het Overdrachtsdocument 2022.

Maar niet voor niets zijn verbinding en balans voor ons belangrijke thema's om de inwoner mede middels dit coalitieprogramma centraal te kunnen stellen. We stellen waardevolle meningen en inbreng van anderen dan ook zeer op prijs. Zowel tijdens de uitvoeringsfase, maar zeker ook aan het begin van dit programma. Wij nodigen de niet-coalitievormende politieke partijen dan ook graag uit om aan de voorkant met ons mee te denken, hun inbreng naar voren te brengen, zeker als deze past binnen de inhoudelijke en financiële kaders van ons programma. Krijtland Wonen heeft reeds speerpunten aangereikt, welke wij integraal verwerkt hebben in dit programma. Dat waarderen wij ten zeerste. We hebben elkaar nodig, vooral vanuit verbinding met elkaar kunnen we de balans herstellen.

COALITIE-PROGRAMMA 2022-2026

Verbinding en Balans

definitieve versie: 22.04.2022

Ondertekening

Juliette Verbeek-Benink

Patrick Simons

Jean-Paul Kompier

Roger Braun

Gert van Vliet

Gino Lucchesi

Christine Haanen-Stals

John Coenen

Marianne Kaijser

Astrid Voorn-Michels

Vastgesteld in de raadsvergadering van 9 mei 2022.